

Auditorlar Palatasında “Auditor etikas və peşəkar davranış” mövzusunda ustad dərsi keçirilib

Auditorlar Palatasının 2026-cı il üzrə İş Planının 10.3.4-cü “Qabaqcıl auditorların aparmış olduqları auditlər əsasında ustad dərslərinin keçirilməsi” bəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə Auditorlar Palatası sədrinin 2026-cı il 15 may tarixli 10-1/3-3-20/2026 nömrəli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Qabaqcıl auditorların aparmış olduqları auditlər əsasında ustad dərslərinin keçirilməsi barədə” Qrafikə uyğun olaraq 2026-cı ilin 03 iyul tarixində “Auditor etikas və peşəkar davranış” mövzusunda onlayn formatda ustad dərsi keçirilib.

Ustad dərslində Auditorlar Palatası sədrinin elmi-metodik məsələlər üzrə müşaviri Qəşəm Bayramov moderator, “ACTIVE CONSULTING CN” MMC-nin auditoru Cəfər Həsənov və sərbəst auditor Nazim Axundov məruzəçi qisminə çıxış ediblər.

Ustad dərslərini giriş sözü ilə Palata sədrinin elmi-metodik məsələlər üzrə müşaviri Qəşəm Bayramov açaraq, “Auditor etikas və peşəkar davranış” mövzusunun aktuallığından və bununla əlaqədar Beynəlxalq Mühasiblər Federasiyası (IFAC) tərəfindən təsdiq edilmiş “Peşəkar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinin (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə)” əhəmiyyətindən danışaraq bildirib ki, həmin Məcəllənin tələblərinə düzgün riayət etmək lazımdır.

Q. Bayramov qeyd edib ki, Auditorlar Palatası auditor peşəsinin cəmiyyət qarşısında məsuliyyətini və ictimai etimad üzərində qurulduğunu, auditorların peşə etikas normalarına riayət edilməsinin vacibliyini nəzərə alaraq və audit sahəsində mütərəqqi dünya təcrübəsindən bəhrələnməklə Auditorların Peşə Etikas Məcəlləsinin işləyib hazırlanmış, 2002-ci ildə nəşr etdirmiş və auditorların istifadəsinə vermişdir. Həmin Məcəllə yenidən təkmilləşdirilmiş və 2006-cı ildə nəşr etdirilərək xidməti istifadə üçün auditor təşkilatlarına və sərbəst auditorlara göndərilmişdir.

Beynəlxalq Mühasiblər Federasiyası ilə Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatası arasında 2008-ci il 21 aprel tarixində imzalanmış memorandum əsasında, Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsi və Beynəlxalq Audit Standartları ingilis dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə edilərək 2009-cu ildə nəşr etdirilmiş və xidməti istifadə üçün auditor təşkilatlarına və sərbəst auditorlara paylanılmışdır.

Auditorlar Palatası tərəfindən, Beynəlxalq Mühasiblər Federasiyasının rəsmi icazəsi və həmin qurumun tərcümə strategiyasına uyğun olaraq, Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsi (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) ingilis dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə edilmiş, redaktə edilərək 2019-cu ildə nəşr olunmuş, aidiyyəti qurumlara göndərilmiş və xidməti istifadə üçün auditor təşkilatlarına və sərbəst auditorlara paylanılmışdır.

Auditor Palatası tərəfindən “Auditorların Müstəqillik Qaydaları” hazırlanmış, 2020-ci ildə nəşr etdirilmiş və xidməti istifadə üçün auditor təşkilatlarına və sərbəst auditorlara paylanılmışdır.

2025-ci il ərzində Auditorlar Palatasının müraciəti əsasında, Beynəlxalq Mühasiblər Federasiyası (IFAC) tərəfindən verilmiş müvafiq rəsmi icazə və həmin qurumun tərcümə strategiyasına uyğun olaraq, “Peşəkar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinin (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) 2023-cü il nəşri son dəyişikliklər də nəzərə alınmaqla 2024-cü ilin 15 dekabr tarixindən qüvvəyə minən yeni versiyası ingilis dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə və redaktə edilmiş, həmçinin nəşr etdirilərək aidiyyəti qurumlara göndərilmiş və xidməti istifadə üçün auditor təşkilatlarına və sərbəst auditorlara paylanılmışdır.

“Peşəkar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinin (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) tətbiqi üzrə Təlimat hazırlanmış və Palata Şurasının 2025-ci il 24 yanvar tarixli 373/1 nömrəli qərarı ilə bəyənilmişdir.

Auditorlar Palatasında 2025-ci ilin 04 aprel tarixində onlayn formatda Beynəlxalq Mühasiblər Federasiyasının rəsmi icazəsi və həmin qurumun tövsiyə olunan tərcümə strategiyasına müvafiq olaraq peşəkar tərcümə və redaktə edilməklə hazırlanmış və bütün dünyada peşəkar mühasiblər, auditorlar, təsərrüfat subyektlərinin rəhbərləri, sahibləri, iqtisadiyyat yönümlü ali təhsil müəssisələrinin müəllim və tələbələri üçün nəzərdə tutulmuş “Peşəkar Mühasiblərin

Beynəlxalq Etika Məcəlləsi (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə)” adlı kitabın təqdimat mərasimi keçirilmişdir.

Auditor peşəsinin ictimai etimad üzrərində qurulduğunu peşə etikasına normalarına riayət edilməsinin auditor fəaliyyətinin keyfiyyətinə və auditorların nüfuzuna birbaşa təsir göstərdiyini və son illərdə aparılmış monitorinqlərin nəticələrini nəzərə alaraq, auditorlar tərəfindən etik pozuntuların qarşısının alınması məqsədilə Auditorlar Palatası Şurasının 2025-ci il 23 dekabr tarixli 384/7 nömrəli qərarı ilə 2026-cı il “Auditdə peşə etikasına ili” elan edilmişdir.

Peşəkar mühasiblər üçün beş təməl etika prinsipi mövcuddur:

1. Tamliq – bütün peşəkar və işgüzar münasibətlərdə düzgün və dürüst olmaq.

2. Obyektivlik – aşağıdakıların təsir göstərməsi hallarına yol vermədən peşəkar və ya işgüzar mühakimə yürütmək:

-qərəzlilik;

-maraqların toqquşması;

-fiziki şəxslərin, təşkilatların, texnologiyaların və ya digər amillərin yersiz təsiri və ya onlara hədsiz etibar etmə.

3. Peşəkar səriştə və yetərli diqqət:

-sifarişçinin və ya işəgötürən təşkilatın qüvvədə olan texniki və peşə standartları və müvafiq qanunvericilik əsasında peşəkar səriştəli xidmətlərin qəbul etməsini təmin etmək üçün tələb olunan səviyyədə peşəkar bilik və bacarıqları əldə etmək və qoruyub saxlamaq;

-çalışqanlıqla və qüvvədə olan texniki və peşə standartlarına uyğun olaraq iş görmək.

4. Məxfilik – peşəkar və işgüzar münasibətlər nəticəsində əldə edilmiş məlumatların məxfiliyini təmin etmək.

5. Peşəkar davranış:

-müvafiq qanunlara və qaydalara riayət etmək;

-peşə fəaliyyətinin bütün növlərində və işgüzar münasibətlərdə peşənin ictimai maraqlar naminə fəaliyyət göstərmək məsuliyyətinə uyğun davranmaq;

-peşəkar mühasibə məlum olduğu və ya məlum olması zəruri olduğu peşəni hörmətdən sala bilən hər hansı davranışdan çəkinmək.

6. Audit və təhlil tapşırıqları üçün müstəqillik:

-Auditorlar üçün müstəqillik qaydalarının tələblərinin yerinə yetirilməsi məcburidir.

Beynəlxalq Keyfiyyətə Nəzarət Standartı şirkətdən müstəqillik tələblərinin şamil edildiyi auditor təşkilatı, onun işçi heyətinin və uyğun olduqda, digərlərinin (o cümlədən şəbəkə üzvü olan auditor təşkilatının işçi heyətinin) müvafiq etik tələblərə uyğun olaraq müstəqil olmasını təmin edəcək qayda və prosedurlar hazırlamasını tələb edir.

Müstəqillik obyektivlik və tamliq prinsiplərinə bağlıdır və aşağıdakıları ehtiva edir:

-Düşüncə müstəqilliyi – peşəkar mühakiməyə mane olacaq heç bir təsire məruz qalmadan nəticəni ifadə etməyə, bununla da şəxsə dürüst davranmağa, obyektiv olmağa və peşəkar inamsızlıq tətbiq etməyə imkan verən düşüncə tərzini.

-Hərəkət müstəqilliyi – məntiqli və məlumatlı üçüncü tərəfin şirkətin və ya audit qrupu üzvünün tamliqının, obyektivliyinin və ya peşəkar inamsızlığına xələl gətirməsi qənaətinə gələcək dərəcədə əhəmiyyətli fakt və şəraitlərdən yayınma.

Audit tapşırıqlarını yerinə yetirərkən Məcəlləyə uyğun olaraq şirkətlərdən təməl prinsiplərinə riayət etmələri və müstəqil olmaları tələb edilir. Auditorlar təməl prinsiplərinin hər birinə riayət etməlidir.

Q. Bayramov mövzu ətrafında geniş çıxış etmək üçün sözü C. Həsənova və Nazim Axundova verdi. Onlar çıxış edərək bildirdilər ki, Peşəkar mühasiblərin beynəlxalq etika məəcəlləsi (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə)” (“Məcəllə”) bu peşənin ictimai maraqlar üzrə məsuliyyətini əks etdirərək, peşəkar mühasibdən gözlənilən davranış standartını müəyyən edir.

Audit, təhlil və digər təminat tapşırıqları ilə əlaqəli Məcəllə bu tapşırıqlarla bağlı müstəqillik təhlükələri üzrə konseptual əsasları tətbiq etməklə müəyyən edilmiş Beynəlxalq Müstəqillik Standartlarını müəyyən edir. Beynəlxalq Müstəqillik Standartları təminat xidmətləri göstərən zaman ictimai sektorda çalışan peşəkar mühasiblərə şamil olunan əlavə materiallar müəyyən

edir. Burada ictimai sektorda çalışan şirkətin qarşılaşa biləcəyi və təməl prinsiplərinə riayət etməmə ilə bağlı təhlükə yaradan və ya yarada bilən bütün faktlar və şəraitlər, o cümlədən peşəkar fəaliyyət, maraqlar və münasibətlər təsvir edilmir. Buna görə də, konseptual əsaslar ictimai sektorda çalışan auditorlardan belə faktlara və şəraitlərə qarşı diqqətli olmağı tələb edir. Bu tələblər, təminat xidmətləri göstərib-göstərməməsindən asılı olmayaraq, ictimai sektorda çalışan bütün peşəkar mühasiblərə şamil olunur.

Tələblər və tətbiqetmə materialları

Şirkət 110-cu bölmədə qeyd edilən təməl prinsiplərinə riayət etməli və təməl prinsiplərinə riayət etməmə təhlükələrini müəyyən etmək, qiymətləndirmək və onlar ilə bağlı tədbir görmək üçün 120-ci bölmədə qeyd edilən əsasları tətbiq etməlidir.

Şirkət, işəgötürən təşkilatın qanuni məqsəd və vəzifələrini həyata keçirərkən verilən hər hansı bəyanatların yanlış və ya yanıltıcı olmaması şərti ilə onun vəziyyətini daha yaxşı kimi təqdim edə bilər. Bu cür hərəkətlər adətən tərəfdarlıq təhlükəsi yaratmır.

Sifarişçi təşkilatın məlumatlarını əldə etmək, habelə qayda-qanunlarına, sifarişçi təşkilat ilə əlaqəli olan digər şəxslərin qəbul etdikləri qərarlara və gördükləri tədbirlərə təsir etmək qabiliyyəti və imkanı da artacaq. Bunu edə bildikləri dərəcədə, konseptual əsaslara uyğun olaraq təşkilatda etika əsaslı mədəniyyəti təbliğ və təşviq etmələri gözlənilir. Görülə biləcək tədbirlərə aşağıdakıların təqdim edilməsi, tətbiqi və nəzarətini misal gətirmək olar:

- Etika üzrə təhsil və təlim proqramları.
- Etik mədəniyyəti təşviq edən idarəetmə prosesləri, fəaliyyət göstəricilərinin qiymətləndirilməsi və təminat meyarları.
- Qanun və qaydalara riayət edilməməsinin qarşısını almaq üçün hazırlanmış siyasət və prosedurlar.

Audit sifarişçisi tərəfindən ödənilən xidmət haqqı

Xidmət haqları audit sifarişçisi ilə razılaşdırıldıqda və onun tərəfindən ödənildikdə, bu, şəxsi maraq təhlükəsi yaradır

Konseptual əsasların tətbiq edilməsi üçün tələb olunur ki, şirkət və ya şəbəkə şirkəti tərəfindən audit və ya audit sifarişçisinin başqa bir tapşırığı qəbul edilməzdən əvvəl şirkət sifarişçiyə təklif olunan xidmət haqlarının məqbul səviyyədə olub-olmadığını müəyyən etməlidir. Audit və ya hər hansı digər tapşırıqda görə xidmət haqqı ödənildikdə yaranan təhlükələrin səviyyəsinin qiymətləndirilməsində müvafiq olan amillərə aşağıdakılar daxildir:

- sifarişçinin audit olmayan xidmətlərin göstərildiyi əlaqəli müəssisələrlə münasibəti, məsələn, əlaqəli müəssisə qardaş müəssisə olduqda;
- şirkətin kommersiya və bazar prioritetləri nəzərə alınmaqla, xidmət haqlarının səviyyəsi və onların zəruri resurslara nə dərəcədə aid olduqları;
- audit üzrə xidmət haqqı ilə audit olmayan xidmət haqqı arasında əlaqələr və hər iki elementin nisbi ölçüsü;
- xidmət haqqının səviyyəsi ilə xidmətin nəticəsi arasında hər hansı asılılığın dərəcəsi;
- xidmət haqqının şirkət yoxsa şəbəkə şirkəti tərəfindən göstəriləcək xidmətlər üçün nəzərdə tutulması;
- xidmətin şirkət yoxsa şəbəkə şirkəti tərəfindən göstəriləcəyi kontekstində xidmət haqqın səviyyəsi;
- şirkət və şəbəkə şirkətlərinin əməliyyat strukturu və mükafatlandırma növləri;
- sifarişçinin və ya sifarişçini göndərən üçüncü tərəfin şirkət, şəbəkə şirkəti, tərəfdaş və ya ofis üçün əhəmiyyəti;
- sifarişçinin xüsusiyyəti, məsələn, sifarişçinin ictimai maraq subyekti olub-olmaması;
- auditorun təyin edilməsində və xidmət haqlarının razılaşdırılmasında idarəetməyə məsul şəxslərin iştirakı və onların və sifarişçinin rəhbərliyinin auditin keyfiyyətinə və xidmət haqlarının ümumi səviyyəsinə açıq-aşkar diqqət yetirməsi.

Təhlükələrin müəyyən edilməsi

Təməl prinsiplərinə riayət etməmə təhlükələrin yaranmasına bir çox faktlar və şəraitlər səbəb ola bilər. Təhlükələrin kateqoriyaları əsaslarda təsvir edilir. Şirkət peşəkar fəaliyyətlə məşğul

olarkən hər bir kateqoriya üzrə təhlükə yarada biləcək fakt və şəraitin nümunələri aşağıdakı kimidir:

Şəxsi maraq təhlükələri

- Şirkətin və ya şəbəkə şirkətin maddi marağın olması və ya ondan kredit və ya zəmanət alması;
- Şirkətin və ya şəbəkə şirkətin sifarişçi təşkilat tərəfindən təklif olunan mükafatlandırma təminatının bölgüsündə iştirak etməsi;
- Şirkətin və ya şəbəkə şirkətin şəxsi istifadə üçün korporativ aktivlərə çıxışı olması;
- Şirkətin və ya şəbəkə şirkətin sifarişçi təşkilatın təchizatçısı tərəfindən hədiyyə və ya xüsusi imtiyazın təklif olunması.

Özünüdəhlil təhlükələri

- Şirkətin və ya şəbəkə şirkətin satınalma qərarını təsdiqləyən texniki-iqtisadi əsaslandırmanı yerinə yetirdikdən sonra müəssisələrin birləşməsi üçün müvafiq uçot üsulunu müəyyən etməsi.

Tərəfdarlıq təhlükələri

- Şirkətin və ya şəbəkə şirkətin əlverişli maliyyələşmə əldə etmək üçün emissiya prospektdəki məlumatlarla manipulyasiya etmək imkanının olması.

Yaxınlıq təhlükələri

- Şirkətin və ya şəbəkə şirkətin sifarişçi təşkilatda işləyən bilavasitə və ya yaxın ailə üzvü təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsir göstərə biləcək qərarlar qəbul etdikdə işəgötürən təşkilatın maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə cavabdeh olması.
- peşəkar mühasibin biznes qərarlarına təsir edən şəxslərlə uzun müddət əlaqənin olması.

Hədələnmə təhlükələri

1.Şirkətin və ya şəbəkə şirkətin, yaxud bilavasitə və ya yaxın ailə üzvünün aşağıda qeyd olunmuş məsələlər üzrə fikir ayrılığına görə işdən çıxarılma və ya əvəz olunma təhlükəsi ilə üzləşməsi:

- Mühasibat uçotu prinsipinin tətbiq edilməsi.
- Maliyyə məlumatlarının təqdim edilmə üsulu.

2.Hər hansı bir şəxsin şirkətin, məsələn, müqavilələrin bağlanması və ya mühasibat uçotu prinsipinin tətbiqi ilə bağlı qərar qəbul etmə prosesinə təsir göstərməyə cəhd etmə.

Etikanın təməl prinsipləri peşəkar mühasibdən gözlənilən davranış standartlarını müəyyən edir. Konseptual əsaslar bu təməl prinsiplərinə riayət etmək üçün mühasibdən tələb olunan yanaşmanı müəyyən edir.

Peşəkar mühasib bütün peşəkar və işgüzar münasibətlərdə mühasibdən düzgün və dürüst olmağı tələb edən dürüstlük prinsipinə riayət etməlidir.

Tamliq, başqa cür hərəkət etmək üçün təzyiqlə üzləşdikdə və ya bunun potensial mənfi şəxsi və ya təşkilati nəticələr yarada bildiyi halda belə, işlərin ədalətli aparılması, doğruluq və düzgün hərəkət etməyə imkan verən güclü xarakter ehtiva edir.

Düzgün hərəkət etmək şəraitə uyğun şəkildə aşağıdakıları etməyi nəzərdə tutur:

- çətin vəziyyətlər və dilemmalarla qarşılaşdıqda öz mövqeyini qorumaq;
- şərait tələb edərsə və tələb edilən zaman digər şəxslərlə meydan oxumaq.

Peşəkar mühasib obyektivlik prinsipinə riayət etməlidir, bu prinsip mühasibdən aşağıdakıların təsir göstərməsi hallarına yol vermədən peşəkar və ya işgüzar mühakimə yürütməsini tələb edir:

- qərəzlilik;
- maraqların toqquşması;

-fiziki şəxslərin, təşkilatların, texnologiyaların və ya digər amillərin yersiz təsiri və ya onlara hədsiz etibar etmə.

Əgər hər hansı bir vəziyyət və ya münasibət peşəkar fəaliyyətlə bağlı mühasibin peşəkar mülahizəsinə lüzumsuz təsir göstərsə, peşəkar mühasib həmin fəaliyyəti yerinə yetirməməlidir.

Peşəkar mühasib aşağıdakı öhdəlikləri nəzərdə tutan peşəkar səriştə və yetərli diqqət prinsipinə riayət etməlidir:

- sifarişçinin və ya işəgötürən təşkilatın qüvvədə olan texniki və peşə standartları və müvafiq qanunvericilik əsasında peşəkar səriştəli xidmətlərin qəbul etməsini təmin etmək üçün tələb olunan səviyyədə peşəkar bilik və bacarıqları əldə etmək və qoruyub saxlamaq;

- çalışqanlıqla və qüvvədə olan texniki və peşə standartlarına uyğun olaraq iş görmək.

Peşəkar fəaliyyətlə məşğul olarkən sifarişçilər və işəgötürən təşkilatlara peşəkar səriştəli xidmətlərin göstərilməsi peşəkar bilik və bacarıqların tətbiqi edən zaman əqlabatan mühakimə yürütməyi tələb edir.

Peşəkar səriştənin qorunub saxlanması davamlı məlumatlılığı və müvafiq texniki, peşəkar, işgüzar və texnologiyalarla bağlı yeniliklər haqqında anlayışın olmasını tələb edir. İxtisasartırma peşəkar mühasibə peşəkar mühitdə səriştəli şəkildə fəaliyyət göstərmək üçün bacarıqlarını inkişaf etdirməyə və qoruyub saxlamağa imkan verir.

Çalışqanlıq, tapşırığın tələblərinə uyğun olaraq diqqətlə, dəqiqliklə və vaxtli-vaxtında fəaliyyət göstərmək məsuliyyətini əhatə edir.

Peşəkar səriştə və yetərli diqqət prinsipini tətbiq edərkən peşəkar mühasib öz rəhbərliyi altında peşə vəzifələrinin yerinə yetirənlərin müvafiq təlim keçməsini və nəzarət edilməsini təmin etmək üçün əqlabatan tədbirlər görməlidir.

Müvafiq hallarda, peşəkar mühasib sifarişçiləri, işəgötürən təşkilatı və ya mühasibin peşəkar xidmət və ya fəaliyyətinin digər istifadəçilərini xidmətlər və ya fəaliyyətlərlə əlaqəli məhdudiyyətlərdən xəbərdar etməlidir.

Peşəkar mühasib məxfilik prinsipinə riayət etməlidir. Bu prinsip əsasən, mühasib peşəkar və işgüzar münasibətlər nəticəsində əldə edilmiş məlumatların məxfiliyini qorumaıdır. Mühasib aşağıdakılara riayət etməlidir:

- bilmədən, o cümlədən sosial mühitdə, xüsusən də yaxın iş həmkarına, yaxın qohumuna və ya ailə üzvünə məlumatların açıqlanmasının mümkünlüyündən xəbərdar olmaq;

- şirkət və ya işəgötürən təşkilat daxilində məlumatların məxfiliyini qorumaq;

- ehtimal edilən sifarişçi və ya işəgötürən təşkilat tərəfindən açıqlanan məlumatların məxfiliyini qorumaq;

- məlumatları açıqlamaq hüquqi və ya peşə vəzifəsi, yaxud hüququ olduğu hallar istisna olmaqla, müvafiq səlahiyyəti olmadan şirkət və ya işəgötürən təşkilatdan kənarda peşəkar və işgüzar münasibətlər nəticəsində əldə olunan məxfi məlumatları açıqlamamaq;

- peşəkar və işgüzar münasibətlər nəticəsində əldə olunan məxfi məlumatları mühasibin şəxsi və ya üçüncü tərəfin maraqları üçün istifadə etməmək;

- münasibətlərin başa çatmasından sonra peşəkar və işgüzar münasibətlər nəticəsində əldə olunan və ya qəbul edilən hər hansı məxfi məlumatı istifadə etməmək və ya açıqlamamaq;

- mühasibin rəhbərliyi altında olan heyətin, məsləhət və yardım alınan şəxslərin, mühasibin məxfilik öhdəliyinə hörmətlə yanaşmasını təmin etmək üçün əqlabatan tədbirlər görmək.

Məxfilik ictimaiyyətin maraqlarına xidmət edir; çünki o, məlumatların üçüncü tərəfə açıqlanmayacağını bilərək, peşəkar mühasibin sifarişçisindən və ya işəgötürən təşkilatdan mühasibə etibar edilməsini asanlaşdırır. Bununla baxmayaraq, peşəkar mühasiblərdən məxfi məlumatların açıqlanmasını tələb edən və ya tələb edə bilən, yaxud həmin açıqlamaların məqsədəuyğun ola biləcəyi hallar aşağıdakılardır:

1. Məlumatların açıqlanması qanunla tələb olunur, məsələn:

- məhkəmə icraatı zamanı sənədlərin hazırlanması və digər sübutların təqdim edilməsi;

- aşkar edilən qanun pozuntularının müvafiq dövlət orqanlarına açıqlanması;

2. Məlumatların açıqlanmasına qanunla, sifarişçi və ya işəgötürən təşkilat tərəfindən icazə verilir;

3. Qanunla qadağan edilmədikdə, məlumatların açıqlanması üçün aşağıdakılara etməyə hüququ var və ya bu, onun peşə vəzifəsidir:

- peşəkar qurumun keyfiyyət yoxlamasının tələblərinə riayət etmək;

- peşəkar qurum və ya tənzimləyici orqan tərəfindən aparılan sorğuya və ya araşdırmaya cavab vermək;
- məhkəmə icraatında peşəkar mühasibin peşə maraqlarını qorumaq;
- texniki və peşə standartlara, o cümlədən qanunlara riayət etmək.

Peşəkar mühasibdən aşağıdakıları tələb edən peşəkar davranış prinsipinə riayət etməlidir:

- Müvafiq qanun və qaydalara riayət etmək;
- Bütün peşəkar fəaliyyətlərində və işgüzar münasibətlərdə ictimai maraqlar naminə hərəkət etmək üçün peşə məsuliyyətinə uyğun davranmaq;
- Mühasibin bildiyi və ya bilməli olduğu peşəni nüfuzdan sala bilən hər hansı davranışdan çəkinmək.

Peşəkar mühasib peşənin tamlığına, obyektivliyinə və ya yüksək nüfuzuna xələl yetirən və ya xələl yetirə bilən və nəticədə təməl prinsiplərinə uyğun gəlməyən hər hansı iş, peşə və ya fəaliyyətlə bilərəkdən məşğul olmamalıdır.

Peşəni nüfuzdan sala biləcək davranışa məntiqli və məlumatlı üçüncü tərəfin peşənin yüksək nüfuzuna mənfi təsir göstərə biləcəyi nəticəyə gəlməsinə səbəb olan davranış daxildir.

Peşəkar mühasib marketinq və ya təşviqat işləri görən zaman öz peşəsini nüfuzdan salmamalıdır. Peşəkar mühasib vicdanlı və dürüst olmalıdır və aşağıdakılara yol verməməlidir:

- Mühasibin təklif etdiyi xidmətlər və ya onun ixtisas və ya təcrübəsi ilə bağlı şişirdilmiş tələblərin irəli sürülməsi;
- Alçaldıcı istinadlar və ya başqalarının işi ilə əsassız müqayisələr.

Peşəkar mühasiblərin fəaliyyət göstərdiyi şərait təməl prinsiplərinə riayət etməmə təhlükəsini yarada bilər. 120-ci bölmə təməl prinsiplərinə riayət etmə və ictimai maraqlar naminə hərəkət etmək məsuliyyətini yerinə yetirməkdə mühasiblərə kömək etmək üçün konseptual əsaslar da daxil olmaqla tələbləri və tətbiqetmə materiallarını müəyyən edir. Bu cür tələblər və tətbiqetmə materialları təməl prinsiplərinə riayət etməmə təhlükəsini yaradan bir çox fakt və şəraitləri, o cümlədən müxtəlif peşəkar fəaliyyətlər, maraq və münasibətləri əhatə edir. Bundan əlavə, onlar mühasiblərin vəziyyətin yalnız bu Məcəllə ilə xüsusi olaraq qadağan edilmədiyinə görə icazə verildiyinə dair qənaətə gəlməsinin qarşısını alırlar.

Konseptual çərçivə peşəkar mühasibin aşağıdakılara yanaşmasını müəyyən edir:

- Təməl prinsiplərinə riayət etməmə təhlükələrinin müəyyən edilməsi;
- Müəyyən edilmiş təhlükələrin qiymətləndirilməsi; habelə
- Təhlükələri aradan qaldırmaqla və ya məqbul səviyyəyədək azaltmaqla onlarla bağlı müvafiq tədbirlərin görülməsi.

İctimai sektorda çalışan peşəkar mühasiblərin audit və ya təhlil tapşırıqlarını yerinə yetirərkən müstəqil olmaları ictimai maraqlara xidmət edir və Məcəllə ilə tələb olunur.

Bu hissə, başqa cür göstərilmədiyi təqdirdə həm audit, həm də təhlil tapşırıqlarına şamil olunur. "Audit", "audit qrupu", "audit tapşırığı", "audit sifarişçisi" və "audit hesabatı" terminləri həm də təhlil, təhlil qrupu, təhlil tapşırığı, təhlil sifarişçisi və təhlil tapşırığı üzrə hesabatın terminlərini nəzərdə tutur.

Bu hissədə "peşəkar mühasib" termini ictimai sektorda çalışan fərdi peşəkar mühasiblər və onların şirkətlərinə şamil olunur.

Ustad dərsi praktiki müzakirələrlə davam etmiş və iştirakçıların sualları cavablandırılmışdır. Ustad dərində Auditorlar Palatasının 90 nəfər üzvü iştirak edib.